

De Burt

Uitgave van de Vereniging Heemkundekring "Willem Snickerieme"
te Hooge en Lage Zwaluwe.

Redactie:

- A. Nelemans, Dordrecht
- P.J.I. Marijnissen
- R. v.d. Hammen
- W.P.M. van Wezel
- J. Bos

DE BURT

nr. 6

februari 1989

INHOUD

	pag.
De visserij in Zwaluwe	2 t/m 6
De Steenplaats	6 t/m 9
Ansichtkaart	9 t/m 11
De eerste burgemeester	11 t/m 13
Carnaval	13 - 14
Zwaluwse wielerhistorie	15 - 16
De dijkbreuk van '16	16 - 17
De "Beurs van vroeger"	18
De Zwaluwse nachtwaker	19
Het oude doktershuis	20 t/m 24

DE VISSERIJ IN ZWALUWE

Tot in de jaren '70 was de visserij altijd een belangrijke bron van inkomsten voor een aantal Zwaluwnaren. Nu, anno 1989, is er slechts een beroepsvisser over: Piet de Visser uit Hooge Zwaluwe.

In deze en volgende edities van de Burt kunt u een reeks artikelen verwachten over de Zwaluwse visserij in de loop der tijden. Het eerste deel gaat in op de vangstgebieden en met name het ontstaan van de Biesbosch.

DE BIESBOSCH, ONTSTAAN EN VORMING

De enige Middeleeuwse stormvloed die praktisch iedereen kent is de St. Elizabethsvloed van 18 of 19 november 1421. Door het ontstaan van de Biesbosch geniet deze Elizabethsvloed een ongeëvenaarde reputatie.

Het betekende de ondergang van de Grote of Zuid-Hollandse Waard, een catastrofale gebeurtenis met een lange voorgeschiedenis die al in de jaren '70 van de 14e eeuw begon.

De Grote Waard was na een reeks van dijkdoorbraken dermate kwetsbaar dat een ramp niet uit kon blijven. Over de omvang en oorzaken van de ramp bestaan nogal wat meningsverschillen. Er is dan ook maar weinig feitelijke informatie beschikbaar. Daarbij komt dat verschillende rivieroverstromingen in december van dat jaar complicaties teweeg brachten. De gevolgen daarvan en van de voorafgaande stormvloed zijn moeilijk van elkaar te scheiden.

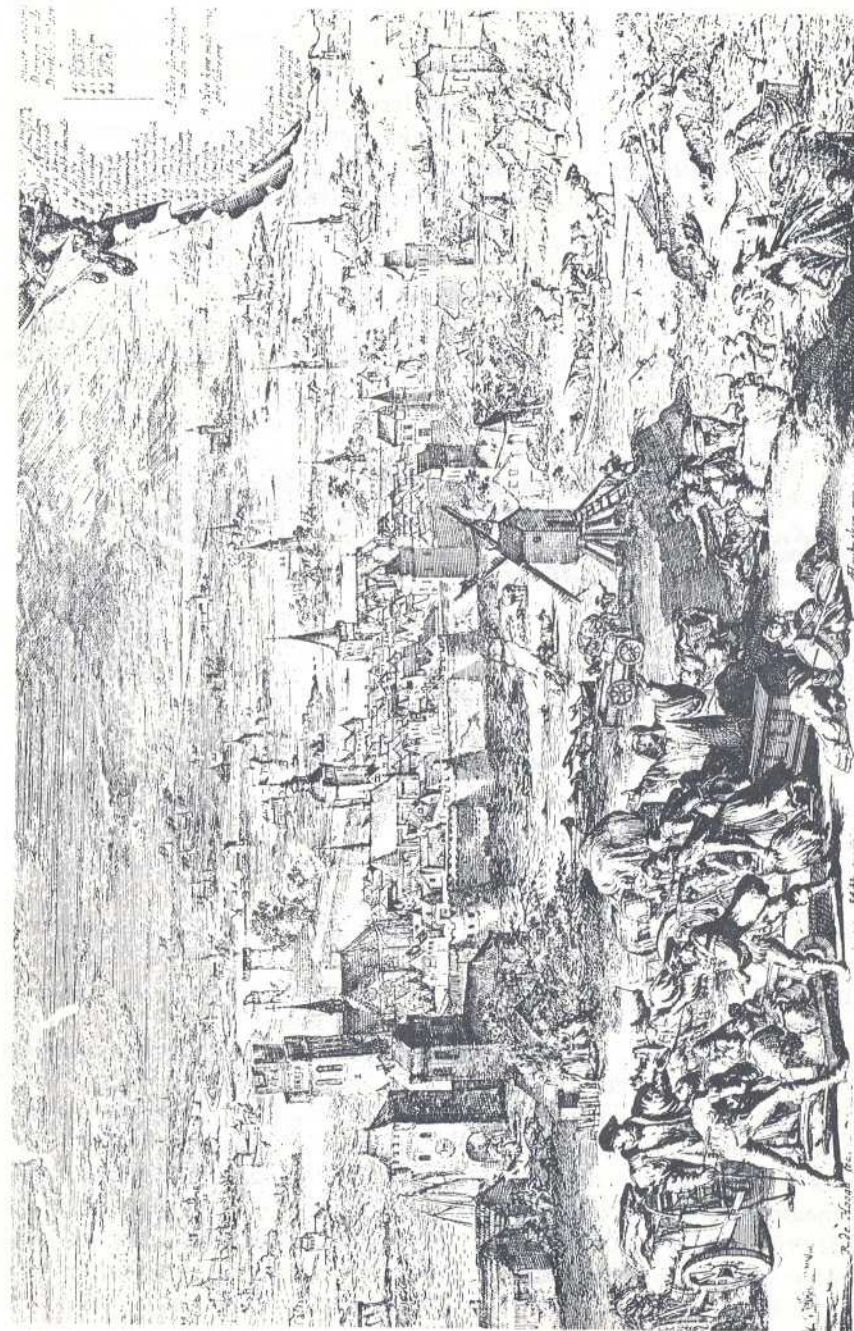
De voorgeschiedenis

Uit de voorgeschiedenis van de catastrofe is bekend dat de Grote Waard bijzonder kwetsbaar was bij Broek. Daar waren doorbraken ontstaan in 1374/76 en in 1394. Doorbraken die slechts met de allergrootste moeite gedicht konden worden.

sinds 1380 lagen bij Broek grote uitwateringssluizen, die er misschien toe hebben bijgedragen dat de door de storm opgezweepte wateren zich hier een weg naar het binnenland konden verschaffen.

In 1410 klaagden de bewoners van de Grote Waard (blijkens een charter van Hertog Willem VI) over de zware lasten die zij moesten dragen in verband met de precaire toestand van hun dijken. Alhoewel er wel aandacht werd geschonken aan de problemen (er werden plannen ontwikkeld voor een nieuwe dijk vanaf de Wildelandsedijk in Broek tot aan de Zevenbergse-dijk) kwam het toch niet tot een afdoende bescherming van de Waard).

De Elisabethsvloed van 1421 betekende dan ook de verwoesting van de Grote Waard. Dit leidde niet alleen tot blijvend landverlies (De Biesbosch), maar bracht ook een grondige wijziging teweeg in het stelsel van zeearmen en benedenrivieren. Het Hollands Diep scheurde gebieden uiteen, die daarvoor een aaneengesloten geheel hadden gevormd.

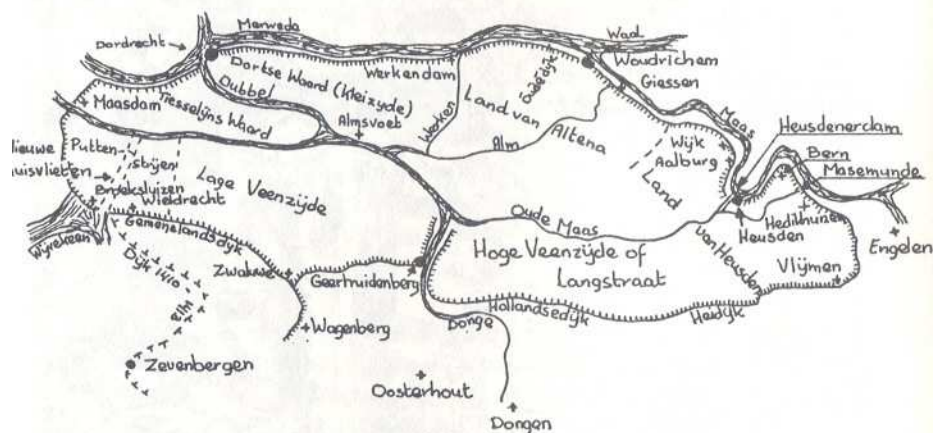

"Een oude prent van de St. Elizabethsvloed 1421"

Gevolgen

Met betrekking tot de gevolgen van de overstromingen van de Grote Waard bestaat de authentieke documentatie voornamelijk uit charters uit de jaren 1422-1424. Op 6 april 1422 bevond Hertog Jan van Beieren zich in Dordrecht. Nadat men zich tot hem had gewend in verband met ernstige onenigheden tussen de Grote Waard en de binnen dit hoogheemraadschap gelegen Tisselijnswaard liet Hertog Jan het eerste charter van een lange reeks verschijnen.

Met het oog op de noodtoestand gaf de hertog bevel, dat de Tisselijnswaard financiële hulp zou verlenen aan de Grote Waard, totdat de doorbraak zou zijn hersteld. Verder moesten ook de bewoners van Sprang, 's-Gravenmoer, Made en anderen die overstromingsschade hadden geleden, hulp bieden.

"De Grote of Zuid-Hollandse Waard voor 1421
vlg. S.J. Fockema Andrea"

Herstel

Het herstellen van de dijken verliep allerminst voorspoedig. Het Dordrechtse stadsbestuur (Kabeljauws) stond tegenover het Hoekse waterschapbestuur en deed op 1 juli 1422 een beroep op Jan van Beieren om naar Dordrecht te komen om met eigen ogen te zien dat het land gedoemd was tot de ondergang als de dijken niet spoedig werden hersteld. Om drastische maatregelen te nemen was overleg met de hertog noodzakelijk.

Hertog Jan nam inderdaad een beslissing. Zo dreigde hij op 24 april 1423 op te treden tegen de onwillige grondeigenaren, die hun medewerking bij de bedijking van de verdrinken Grote Waard zouden weigeren.

Ook op deze dag kregen de onwilligen van de landen van Heusden en Altena, van Sprang, Bezooien en 's-Gravenmoer een hertogelijk bevel tot hulpverlening bij de herdijsing van de Grote Waard. Omdat al deze gebieden schade hadden geleden door het zeewater, werd het billijk gevonden om in evenredigheid met de eigen schade bij te dragen tot de herdijsing van de Grote Waard. De onenigheden bleven echter bestaan. Voor zover de bevolking niet was omgekomen door verdrinking, zal verlies van have en goed de mensen arm en machteloos hebben gemaakt. Omdat grondeigenaren te kampen kregen met een daling van hun inkomsten waren zij niet in staat om geld te besteden aan herstel.

Nieuwe stormvloed

Hetgeen nog wel hersteld kon worden ging door een stormvloed in 1424 ten onder. Opnieuw was het een St. Elisabethsvloed (de derde in deze eeuw) die de Grote Waard overspoelde. Alhoewel er nog pogingen werden ondernomen om totherstel van de dijken over te gaan (met name door de stad Dordrecht); werd het met het voortschrijden van de tijd steeds moeilijker om daadwerkelijk tot een financiering van de herstelwerkzaamheden te komen. Het duurde dan ook tot 1465 eer er een dijk was aangelegd om het Land van Heusden definitief af te sluiten naar de kant van de (inmiddels ontstane) Biesboschzee. Hiermee werd een einde gemaakt aan de overstromingen met zeewater, zoals die sinds de ondergang van de Grote Waard diverse keren (o.a. in 1436 en 1446) hadden plaats gevonden. Het water van deze Biesboschzee kwam in het noorden tot aan Werkendam, in het oosten tot Heusden, in het zuiden tot Oosterhout en in het westen tot het land van Putten. Dordrecht en Geertruidenberg werden door de Biesboschzee van elkaar gescheiden. Pas in 1640 werd een groter gebied veilig gesteld door de aanleg van een dijk tussen Werkendam en Dussen en (1645) door de aanleg van een zeedijk van de Emiliapolder van Hooge Zwaluwe tot Geertruidenberg waarbij de Nieuwe Zwaluwse Polder werd afgesloten.

In de 16e-17e eeuw kwam er een nieuwe dijk in de Hoekse Waard tot stand; de Alloypolder werd in 1652 ingedijkt en de Wieldrechtse in 1659.

Door de aanleg van de latere Nieuwe Biesbosch-polder ontstond het Eiland van Dordrecht. De in de 19e eeuw gegraven Nieuwe Merwede ging de grens in de Biesbosch vormen tussen Zuid-Holland en Noord-Brabant.

Zwaluwe tot 1600

Ook Zwaluwe bleef overigens niet gevrijwaard van het natuurgeweld. Uit een charter betreffende de herdijsing van een gedeelte van het Land van Altena in 1461 zou af te leiden zijn dat er fatale dijkdoorbraken hadden plaatsgevonden in de buitendijk ter hoogte van Broek, Wieldrecht en Zwaluwe. Een stormvloed in 1514 liet eveneens haar sporen in het Zwaluwse na. In dat jaar werd een enquête gehouden (in opdracht van o.a. Karel V)

om tot een billijker belastingomslag te komen. De bewoners van de kuststreken waren ten gevolge van 'die groote ende zware stormen' van de afgelopen jaren niet meer in staat de verschuldigde belasting te betalen.

Woordvoerders van de gemeente Dordrecht lieten bij deze enquête weten dat de dorpen 'aan de moerkant', zoals Drimmelen, De Zwaluwen en Raamsdonk door stormen en hoge vloedten evenals door oorlogshandelingen zware schade hadden geleden.

Blijkens een register van de leenkamer van Holland over de periode 1528-1536 raakten door een stormvloed in 1530 het land van Zevenbergen, De Zwaluwe, De Moerkant en het Land van Altena overstroomd. In de periode tot 1600 is er nog een melding. Andries van der Goes, de rentmeester-generaal van Zuid-Holland, heeft het in een brief van 13 november 1570 over het inbreken van de polder Ruigenhil. Men had hem gerapporteerd dat daar een gevaarlijk grondgat was ontstaan. Bij Zevenbergen lagen veel landerijen overstroomd. Hoe het in Klundert (bedijkt in 1561) was gesteld, wist Van der Goes niet, maar hij vreesde wel dat er ongelukken zouden zijn gebeurd. De Moerdijk was doorgebroken: Hooge en Lage Zwaluwe lagen opnieuw overstroomd.

RvdH.

DE STEENPLAATS

Daar wij in de Heemkundekring "Willem Snickerieme" wel eens wilden weten waar nu eigenlijk de naam "Steenplaats" vandaan komt, ben ik hier en daar mijn licht eens gaan opsteken.

eerst bij het streekarchivariaat Nassau-Brabant in Zevenbergen. Daar vond ik iets in Oud Nederlands handschrift. Voor mij was het moeilijk te lezen maar met enige hulp, kwam ik er toch uit.

De "Steenplaats" dankt zijn naam aan de steenbakkerij die hier vroeger stond, en omstreeks 1700 werd gesticht door Christiaan Swaens, de toenmalige schout van de Zwaluwen. De hiervoor benodigde klei haalde hij uit het Lorregat, thans de Hooge Zwaluwse Haven, en het toenmalige dorpsbestuur vond dat prima, omdat zulks naar men zei de afwatering alleen maar bevorderde.

Tot zover dus hetgeen ik bij het Archivariaat vond. Om meer aan de weet te komen maakte ik een telefonische afspraak met mevr. Zwijgers-de Laat, die vroeger op de Steenplaats heeft gewoond, en op een regenachtige morgen ging ik bij haar op bezoek.

Onder het genot van een lekker bakske koffie met een koekske hebben we toen in de knusse woonkamer aan de Groenendijk waar ze thans woont, gezellig zitten praten over vroeger. Ik mocht vragen wat ik wilde, als het maar niet te moeilijk was en Marie vertelde het volgende verhaal.

Mevr. M. Zwijgers-de Laat.

Op het ronde bord op de schoorsteen is de boerderij van P. Zwijgers afgebeeld zoals die eruit zag kort na 1953.

Het schilderij rechts, van de hand van P. Marijnissen beeldt de boerderij uit zoals deze er vroeger uit zag met rieten dak.

Vroeger stond er op de Steenplaats een steenbakkerij aan het water. Daarbij stonden 2 arbeiderswoninkjes van mensen die op de steenbakkerij werkten. Later zijn deze huisjes afgebroken. De Steenplaats ontleent zijn naam dus waarschijnlijk aan deze steenbakkerij. Dit verhaaltje wist Marie nog van haar moeder. Er stond vroeger één boerderij die tot 1919 bewoond werd door de familie Eestermans die er vele jaren op hebben geboerd. In 1919 heeft Antonius de Laat de boerderij "De Steenplaats" gekocht van de familie Eestermans. Ant.de Laat had daar weiland in de buurt. Op een

gegeven moment wilde hij van Eestermans mest kopen om zijn weiland te bemesten. Daarom ging hij eens een praatje maken. Hij kreeg toen te horen: "Je mag ook de hele boerderij erbij kopen als je wilt". Daar had hij wel oren naar, en zo kwam het dat Ant. de Laat in 1919 de boerderij betrok. Hij boerde daar tot 1936. In dat jaar stierf hij.

Moeder de Laat bleef toen met haar 4 dochters achter in de polder. Dochter Marie de Laat trouwde in 1951 met Paul Zwijgers. Haar moeder gaf hun een kans en ze kregen de helft van de grond waarop ze konden beginnen. Ze zetten er een houten woning neer, maar dat was helaas van korte duur, want het verdween in de golven tijdens de watersnoodramp van 1953. Niets hadden ze kunnen redden dan alleen de koeien. Door bemiddeling van burgemeester Vlak kwamen ze in aanmerking voor een Noorse woning. Deze woningen werden door Noorwegen geschonken voor de slachtoffers van de Watersnoodramp. Met de woning waren we heel blij zei Marie opgetogen, maar we hadden nog steeds geen stroom, geen water en geen telefoon. Moeder de Laat heeft vanaf 1936 de boerderij voortgezet tot 1956. In datzelfde jaar trouwde Jaantje met Cornelis de Rond en zette zo de tweede helft voort van de oorspronkelijke boerderij. Ze kregen 3 zoons. Nadat vader C. de Rond in 1981 was overleden kwam zoon Antoon op de Boerderij. Moeder Jaantje woont nu in een bejaardenwoning in het dorp Lage Zwaluwe, zoon Frans heeft een boerderij en Henk heeft werk gevonden in de melkfabriek. Marie en Paul kregen 2 zoons en een dochter. Zoon Antoon zet de boerderij van P. Zwijgers voort.

Bij een tweede bakske koffie vertelt Marie weer verder. Mijn ouders hebben vroeger op de "Steenplaats" moeilijke tijden gekend. Slechte modderwegen en geen voorzieningen wat betreft licht en water. 's Winters konden we bij slechts weer niet altijd naar school of kerk zo vertelt ze.

Soms reden we mee op een boerenkar of wagen. We zaten dan vaak onder de modder. Ook zus Jaantje vertelde nog hoe de kinderen naar school gingen met stokjes bij zich om de modder tussen hun fietswielen te kunnen verwijderen.

Van 1958 op 1959 bouwde P. van Wingerden in de Harmoniepolder zijn boerderij, vlak bij de Steenplaats, toen waren er al 3 gezinnen zonder water en zonder stroom. Het water vormde het grootste probleem want toen de sluis kwam en we geen water meer uit de haven van Hooge Zwaluwe konden halen, zijn we met z'n drieën elkaar gaan helpen aldus Marie.

We hebben toen tot het dorp toe zelf al het graafwerk gedaan. De Waterleidingmaatschappij was toen bereid de leiding erin te leggen, waarna we met vereende kracht de zaak weer dichtgemaakt hebben.

Enkele jaren later hebben we elkaar weer bijgestaan, dat was met een jubileum van de PNEM. Door een extra subsidie werd het mogelijk stroom naar de "Steenplaats" te krijgen. De kabel kwam voor eigen rekening en

die rekening was niet mis aldus Marie. Toen in 1965 de ruilverkaveling kwam kregen we ook mooie wegen zondt onze kinderen nu gelukkig alles hebben wat ook de mensen in het dorp zelf al reeds lang hadden.

Met dankaan mevr. Marie Zwijgers-de Laat.

N. Marijnissen-Watzeels.

THUIS HEB IK NOG EEN ANSICHTKAART....

Hoewel ik nog lang niet tot de oudste bewoners van het dorp behoor, besefte ik onlangs weer eens hoeveel in korte tijd ons straatbeeld is veranderd. De dorpsstraat zag er eind jaren vijftig, toen wij kleine kinderen waren, toch weer heel anders uit dan nu. Zowel wat betreft de buitenkant, maar zeker ook wat betreft het dagelijks leven.

Even stoer en statig als toen staat er nog steeds het grote huis van Jef van Ginneken, waarbij pastoor Gommers cynisch wist op te merken: "Het is wel een groot huis, Van Ginneken, maar geen mooi. Het is wel een groot huis, maar het heeft geen stijl".

Verder de straat inlopend herinner ik me onder aan de dijk het huisje van de heer en mevrouw Dijkers (Sjo den Bruine). Ik zie haar nog heel kieskeurig paling uit staan zoeken aan de kar van 'de Ster'.

Daarnaast stond de oude bouwval van het huisje van Anneke Kouters. Wij hebben het niet anders gekend dan onbewoond. Overdag speelden we er, maar 's avonds moest je er uit de buurt blijven, dan zou het spel van overdag wel eens werkelijkheid kunnen worden.

Onvergetelijk voor die tijd was het cafeetje van Jan en Naan den Boer, met zijn biljartclub Bioek, het kleine barretje in de hoek en zijn eigen welhaast besloten klantenkring. Ook de drogisterij van Leo Zelissen was voor ons een belangrijke post. 's Zondagsmiddags na het eten holden we er met een dubbeltje traktament naar toe en kochten ons rolletje drop. We kampeerden op de bleek naast het huis. Zelissen was de voorloper van de Zwaluwse bibliotheek. Voor een dubbeltje kon je uit een kast boeken voor een week lenen. We kenden de familie Zelissen ook als actief en betrokken bij het maatschappelijk leven. Mevrouw Zelissen was hier een geliefd onderwijzeres en bijvoorbeeld bij de uitvoering van het open luchtspel: 'de zeven rozen' van Anton Coolen was bijna de hele familie betrokken.

Leo schilderde de decors, dochter Bep en Ti Beljaars in de hoofdrol als Erik en Ingeborg enz. Ook met Oud en Nieuw was het bij Zelissen een spannende lokatie omdat hier het vuurwerk werd verkocht en afgeschoten. De jongens van Zelissen hadden er traditie van gemaakt om de restanten vuurwerk af te schieten.

We steken de straat weer over en we zien hoe op mooie zomermiddagen de

hele buurt bijeen kwam zitten voor het huis van Gerritje Cornel en Toke Mommers. Iedereen bracht zijn eigen stoel mee en de voorbijgangers leverden genoeg gesprekstof.

Velen van u herinneren zich nog wel de ouderwetse kapsalon van Willeke de Kapper, waar in 't midden 's winters de oude potkachel brandde.

We werden beurtelings in de hoge stoel getild en allemaal aan hetzelfde kapsel onderworpen: de hoog opgeschoren nek en de rest ook maar kort.

En Willeke placht dan te zeggen: 'zit stil, of ik knip er een oor af'.

Bijna iedereen kent mejuffrouw Marie van Alphen, die tot op hoge leeftijd de gebroeders François heeft opgepast. Hier tegenover stond nog lange tijd de oude smederij van Piet Marijnissen. Piet zelf kan hier waarschijnlijk meer over vertellen.

Plantsoen te Lage Zwaluwe.

Karakteristiek voor het straatbeeld was ook de oude boerderij van Janus Schuurmans. Lange tijd was die een doorn in het oog van de gemeente omdat de Schuur midden op straat stond en een gevaarlijke bocht vormde.

De boerderij werd door de schoolkinderen wel spottend: 'Hoeve Scheve Schuur' genoemd. Janus Schuurmans boerde min of meer samen met zijn neef Piet Schuurmans die ernaast woonde. Piet had b.v. de traktor (een kleine massey cormick) en Janus leverde met zijn talrijke kroost zonodig voldoende arbeidskrachten.

Liep je verder de straat uit dan ging je als kind ook wel eens kijkje nemen in de oude timmerwerkplaats van Dion van Alphen. Dion had het altijd druk, maar nam tussen de bedrijven door toch altijd de tijd voor een babbeltje

met de kinderen uit de buurt.

Ook de oude grote boerderij van Kees Bossers is niet meer. Voor het huis lag versuft de aloude herdershond Tiras in zijn hok. Achter de boerderij was de appel- en perenboomgaard. Het laat zich raden dat Kees Bossers nogal eens de boomgaard in kwam hollen, omdat de kinderen uit de buurt op onafgesproken tijden het fruit kwam inspekteren.

Vervolgens kwam je langs het huis van Sjaan 'den Taaie'. Vaak hoorde je daar uitbundig gelach, gezang en accordeonmuziek.

Beslist legendarisch was de figuur van Tox (To Tabak) voor ons beter bekend als het kattenvrouwtje. Je vroeg je af hoe ze haar minstens 25 katten herbergde en van voedsel voorzag.

Ook dan weer twee boerderijtjes: van Jan en Mika Tabak en van Piet en Mark ten Haaf. Onze grootste vriend was misschien wel Theo Seysener, eigenaar van magazijn De Zwaluw. Al op zeer jonge leeftijd voerden we met de Sijs hele discussies. En hij had een schier eindeloos geduld als wij met onze stuiver in de hand wikten en weegden "wordt het een dropveter of een schuine zoute?" Hing voor de deur het bordje 'afwezig' dan was één telefoontje voldoende en de deur werd voor je open gemaakt.

En ook onvergetelijk voor veel kinderen zijn Piet van der Made en zijn vrouw Cor Geerts, omdat ze met grote gastvrijheid ons op woensdag- en zaterdagmiddag om vijf uur televisie lieten kijken.

Met zomaar enkele indrukken uit een voorbije tijd, wandelde ik door de dorpsstraat van toen. Om de woorden van Wim Sonneveld te gebruiken 'Ik was een kind, hoe kon ik weten, dat dit voorgoed voorbij zou gaan?'

Wim Schuurmans.

DE EERSTE BURGEMEESTER VAN ZWALUWE NA DE FRANSE TIJD

De eerste burgemeester van Hooge en Lage Zwaluwe na de Franse tijd was Daniël de Iongh, geboren te Dordrecht op 19 november 1776.

Gedurende de Franse tijd was hij van 1802 tot 1811 al secretaris en stadhouder geweest van de beide Zwaluwen en van 1811 tot 1816 was hij burgemeester van beide dorpen. "Maire" heette dat in de Franse tijd.

Na de bevrijding van Napoleons dwingelandij en de Franse overheersing werd de aanstelling tot burgemeester op 16 december 1812 namens "Zijne Koninklijke Hoogheid den Prince van Oranje-Nassau, soeverein vorst der Nederlanden" aan de heer D. de Iongh uitgereikt. Tevens werd hij ontvanger der directe belastingen. Hij was getrouwd met de Zwaluwse Johanna Pieterella Lucas, die was geboren op 14 mei 1771 in Lage Zwaluwe.

Johanna, die op 13 mei 1819 al overleed, was een zuster van Bastiaan Pieter Lucas die in 1795 het "Hooghuis" aan de Nieuwlandsedijk 79 had laten

bouwen. Later, toen burgemeester de Iongh er ging wonen, werd dit huis burgemeesterswoning.

Burgemeester de Iongh werd in 1817 opgevolgd door Hugo Vogel, die dit ambt tot 1845 bekleedde.

In 1845 werd tot burgemeester benoemd Pieter Lucas de Iongh, een zoon van Daniël de Iongh. Deze was geboren op 28 maart 1806 en gehuwd met Alida Josina de Visser, geboren op 5 april 1807 en overleden op 20 april 1853. Omdat ook deze burgemeester zijn standplaats in Lage Zwaluwe had reed hij iedere morgen met paard en rijtuig naar Hooge Zwaluwe, waar ook toen al het gemeentehuis stond: een splinternieuw gemeentehuis zelfs, gebouwd in 1834.

Burgemeester Pieter Lucas de Iongh vierde in 1870 zijn 25-jarig ambtsjubileum. Een verslag van de viering daarvan stond destijds in het gemeenteblad van Hooge en Lage Zwaluwe e.o. en ik geef het hieronder graag aan u door.

Mevr. P. van Elzelingen.

Het 25-jarig jubileum van burgemeester De Iongh

Lage Zwaluwe, 13 juni 1870.

Heden vierden de dorpen van Hooge en Lage Zwaluwe een luisterrijk feest. De edelachtbare heer Pieter Lucas de Iongh, te Lage Zwaluwe woonachtig, vierden zijn 25-jarig ambtsbediening als burgemeester.

Voor de veele vreemdelingen die onze gemeente bezochten was het blijkbaar dat hier een ongewoon feest werd gevierd, want niet alleen dat uit bijna alle huizen de driekleur wapperde, maar ook een aantal eereboogen gaven vooral aan de Lage Zwaluwe een echt feestelijk aanzien.

Om half tien werd de jubilaris door eene eerewacht (garde honneurs) en begeleid door een korps muzikanten aan zijn woning afgehaald.

Aan de Openbare School (nu "Ons Belang", P.v.E.) werd halt gehouden, daar werd de jubilaris door een veertigtal schoolkinderen zingende een welkomsgroet gebracht, waarna de hoofdonderwijzer, de heer C. de Graaff, een toespraak tot zijne Edelachtbare richtte die ook alle aanwezigen trof en nadat nogmaals door de schooljeugd een tweestemmig toepasselijk lied was aangeheven en de hulponderwijzer, de heer Hassinck, den jubilaris op eene hartelijke wijze had toegesproken zette de stoet zich weer in beweging en vervolgde de weg naar Hooge Zwaluwe.

Aldaar, ten Raadhuize aangekomen, dat smaakvol was versierd, werd Zijne Edelachtbare de Eerewijn aangeboden door den Wethouder den Heer S. de Visser, die Zijne Edelachtbare namens al de leden van de raad in kernachtige bewoordingen gelukwensde en een prachtig geschenk overhandigde. Ook het armbestuur vereerde Z.Ed.A. met een sierlijk zilveren inktstel met anker en opschrift 1845-1870.

Nog door tal van Corporatiën en bijzondere personen werd de jubilaris achtereenvolgens van harte gefeliciteerd en vele, zeer vele stoffelijke blijken van vriendschap en hoogachting werden aan Z.E.D. uitgereikt.

Wanneer slechts een klein gedeelte vervuld wordt van al hetgeen den Hoog Edelachtbare Burgemeester is toegewenst zal een ongestoord geluk nog lang hier beneden op aarde zijn deel zijn.

(Bericht uit: Het Gemeenteblad van Hooge en Lage Zwaluwe en omstreken 1870).

CARNAVAL

Met dit woord wordt aangeduid de feestviering in de tijd die aan de met Aswoensdag ingaande Vasten voorafgaat.

Het is een beetje onduidelijk waar het woord nu precies vandaan komt. Waarschijnlijk is het afgeleid van het Toscaanse Carnaval (Carnelevare), het "opruimen van vlees". Sommigen zien het in de koppeling van "carne" en "vale": "vlees, vaarwel!" en weer anderen denken dat het woord te maken heeft met "carrus navalis" (= scheepskar), naar een wagenschip dat in de lente in het Rijnland werd rondgetrokken.

Men denkt dat de eerstgenoemde verklaring, carnelevare dus, de meest waarschijnlijke is. In het jaar 965 werd dit het eerst ergens in Italië vermeld. Vast staat in elk geval dat het feest van Italiaanse oorsprong is en men denkt dat het ooit een vermenging was van een Romeins lentefeest en een Germaans offerfeest.

Het viere van carnaval is niet altijd onbekommerd toegelaten geweest. In de middeleeuwen en ook nog wel daarna traden zowel de kerkelijke als de wereldlijke overheid er soms streng tegen op vanwege de uitpattingen waarmee het feest dikwijls gepaardging. Ook de reformatie keurde viering van carnaval af. Maar in België, 't Rijnland, Noord-Limburg en een paar Brabantse steden als Den Bosch, Bergen op Zoom en wat minder Breda heeft het steeds stand gehouden. Tegenwoordig is er bijna geen stad of dorp meer, - vooral in het zuiden van ons land - waar carnaval niet wordt gevierd.

Voor al in de middeleeuwen ging de feestviering gepaard met optochten en vertoning van kluchten, waarbij vaak de overheden en gezagsdragers voor gek werden gezet. Ook nu gebeurt dat nog steeds.

En dan was er de vastenavond, letterlijk de avond voorafgaande aan Aswoensdag, wanneer de grote, 40 dagen durende vasten begint. Dat is zo vastgesteld in het Concilie van Benevento in het jaar 1091.

Als kind trokken wij vroeger langs de huizen met een rommelpot. Dat is een pot met een varkensblaas over de opening gebonden en met een houtje

Het was hard en lang werken toen, ook voor kinderen, maar ondanks dat denkt Adriaan er zonder wrok aan terug. Het was immers overal zo. Alleen loopt de gal hem nog over als hij nog denkt aan die morgen, toen ontdekt werd dat onverlaten 's nachts bij hoogwater de duikers van de Pariapolder hadden open gezet. De hele grondput stond onder water en dat betekende dat er die dag niet kon worden gewerkt en er dus ook niet werd betaald.

Met weemoed denkt Adriaan Rademakers terug aan de tijden van toen en hoeveel moois er sindsdien verloren is gegaan. Het Vloedspui dicht, geen eb en vloed meer in de haven zodat die tot een ondiepe stinksloot is geworden waar geen schip meer doorkomt. Er is nu meer welvaart, dat geeft hij toe, maar ook veel minder tevredenheid.

Martin Baselier.

BIJ ALBERT EN TOON VAN SCHENDEL STARTTE DE NEDERLANDSE TOURHISTORIE

P. Marijnissen

Aldus een kop in "De Telegraaf" van 24 december 1982.

Nu de Zwaluwse Wielerclub "de Liniecrossers" onlangs haar 25-jarig bestaan vierde leek het mij een goede gedachte om aan dit stukje roemruchte wielerhistorie een artikel in dit blad te wijden. In dit voornemen werd ik nog gesterkt toen ik van de familie Schoones van Blauwe Sluis en via de heer Smits - allen leden van onze vereniging - bovenstaand artikel kreeg aangereikt. Daarbij bleek mijn bijna-buurvrouw, mevrouw Akkermans docht voor Zwaluwnaren misschien beter bekend als Dina Bossers, een volle nicht te zijn van de mannen Van Schendel. Zij wees mij er op dat hun zuster in Oosterhout woont en eind vorig jaar togen wij er samen heen om wat meer over deze Van Schendels te weten te komen en dan in het bijzonder over de wieler-activiteiten van Toon en Albert.

Laten we daarvoor eerst een blik werpen op hun vader: Lucas Gerardus ("Luc") van Schendel, in 1882 in Zwaluwe geboren en in 1908 getrouwd met de op een paar dagen na even oude Dymphna Bossers.

Tot in de twintiger jaren boerden zij beiden op een boerderij aan de Pootweg, dezelfde waar nu de familie Jan Cavelaars in 't Groen hun dagelijks brood verdient.

Luc en Dymphna kregen 11 kinderen, waarvan er op het ogenblik nog 10 in leven zijn: de oudste is bijna 80 jaar en de jongste 67. Dochter Joanna was reeds in het jaar van haar geboorte (1915) overleden. Toon en Albert zagen het licht resp. in 1910 en 1911.

GEEMEENTE HOOGHE en LAGE ZWALUWE.

N°. der akte 2

PROVINCIE Noord-Brabant.

Op den Awaalftien Mei
Lucas Gerardus van Schendel

1008 is het huwelijk voltrokken tusschen

geboren te Zwaluwe

den 17 April 1882

zoon van Adriaan van Schendel

en van Maria Huberdina Beljaars

weduwnaar van

EN

Dymphna Bossers
geboren te Zwaluwe

den 11 April 1881

dochter van Antonia Bossers

en van Dymphna Kessels

weduwe van

Lacramantelster / wach / luit.
Legat. d. d. 12. 11. 1908
J. B. B. B. B.

... hun trouwboekje ...

In 1926 besloot Luc, toen 44 jaar oud, samen met dorpsgenoot A. van Ginneken naar Frankrijk te emigreren en daar een nieuw bestaan op te bouwen. Dat was onder een borreltje zo beslist. Kon Luc met het bedrijf hier niet meer zo uit de voeten, ook gezien z'n grote gezin?

Was het armoe wat hem dreef, of de zucht naar avontuur, naar nog wijdere horizons dan de Zwaluwse polders? Het is niet helemaal duidelijk. Wel moet men bedenken dat men in die dagen met een ingrijpende zaak als emigreren wat makkelijker omging als in latere jaren het geval was. Er werd toen niet zo gewikt en gewogen als tegenwoordig, men was gemakkelijker geneigd risico's te nemen, ook al omdat de bedrijfsvoering van een boerderij toen veel minder gecompliceerd was. Ook had men bij emigratie met minder formaliteiten te maken als tegenwoordig. Dat Frankrijk als emigratieland werd uitgekozen kwam waarschijnlijk omdat Dymphna een beetje Frans sprak dat maakte de communicatie een stuk simpeler.

Hoe dan ook, de boerderij aan de Pootweg werd verkocht en het avontuur begon. Luc trok helemaal naar Zuid-Frankrijk en de fam. Van Ginneken vestigde zich in het noorden van dat land.

-wordt vervolgd-

"DE BEURS" VAN VROEGER....

Nog steeds spreken we in Zwaluwe over "De Beurs", al is het niet zo meer het centrum van de dorps handel en nijverheid zoals voorheen.

Het laden en lossen van de schepen met vlas, suikerbieten, pulp, riet en biezen is voorgoed voorbij en ook ziet men er geen zand en grindschippers meer. Tegenwoordig zijn het meer de plezierboten die leven in de brouwerij brengen, dat wil zeggen in de haven, het dorp en de winkels.

Door de bedrijvigheid van toen schaarden zich de winkels vooral rond de Beurs. Naast het doktershuis op Nieuwlandsedijk 83 was de slagerij van L.J. Walraven en daarnaast was het beurtvaarthuis van Willem de Visser, een beurtvaartschipper op Rotterdam die ook graan voer. Voorheen was er de schoenmakerij van J. van Meurs.

De winkel van de weduwe A. Tuk-Polak

Daarnaast kwam later de manufacturenwinkel van de weduwe Tuk-Polak, en dan de slagerij van P. van Oers en zonen, tegenwoordig de onmisbare patates-friteszaak, genaamd "de Beurs", een uitkomst voor hongerige pleziervaarders en de jeugd.

Iets verderop was het elektriciteits- en loodgietersbedrijf van T.P. Broere en schuin aan de overkant de brood- en banketbakkerij van H. den Engelsens C zn. Daar, waar nu "de Haai" is was vroeger de manufacturenzaak van M. Nelemans en Zn. Men was daar wat men nu zou noemen multifunctioneel ingesteld, want ook waren in hetzelfde pand de telefooncentrale en het kantoor van de Boereleenbank gevestigd.

Daarnaast was dan weer de kruidenierswinkel van Pieter Boot, later overgenomen door H.W. van Elzelingen-de Visser.

Dat was het wel zo'n beetje. U heeft wel in de gaten dat vroeger rondom "De Beurs" heel wat bedrijvigheid was.

Mevr. P. van Elzelingen.

DE ZWALUWSE NACHTWAKER

In het voorgaande artikel heb ik toegezegd iets te vermelden over de nachtwakers in het Zwaluwse. Daar is wel het een en ander over te vermelden en daarom begin ik maar met een van de eerste aantekeningen die in de notulen van de Raadsvergaderingen te vinden zijn, n.l. die van 21 dec. 1829.

In die vergadering, werd door een Raadslid, naar aanleiding van een ingekomen verzoek, gevraagd uit te zien naar drie geschikte personen die gedurende de winter nachtwakerdienst wilden doen tegen een vergoeding van (schrik niet) vier gulden per week.

Dit verzoek werd gedaan naar aanleiding van "Een Koninklijke Boodschap" van 11 december 1829 om, zoals vermeld "krachtadig mede te werken, ter bevordering van de maatregelen die het Gouvernement voor het algemeen welzijn nuttig oordeelde".

Of die gevraagde nachtwakers aangesteld zijn vermeldt de historie niet, want noch in de notulen van de Raadsvergaderingen, noch in die van Burgemeester en Wethouders is daar iets over te vinden.

Mogelijk zal er wel iets geregeld zijn want zonder nachtwaker kon men in de periode ook niet. Blijkbaar volgde er een zeer rustige tijd want de volgende aantekening over de nachtwakers is eerst in 1842.

In de vergadering van 18 november van dat jaar komen de nachtwakers weer ter sprake, want dan is er door enige ingezetenen van de Gaete en Groenendijk het verlangen te kennen gegeven dat zij het op prijs zouden stellen als er een **klop** en **nachtwaker** zoude worden aangesteld.

Het verlangen wordt zelfs toegelicht en wel zodanig dat zij het op prijs zouden stellen "dat de nachtwaker het gehele jaar door, met de **klop** op de gewone uren rondgaat, tegen een betaling van een wekelijkse contributie.

Opvallend is dat men het vroeger heel normaal vond dat een dergelijke functionaris door de belanghebbende zelf werd betaald.

Hoewel men zelf voor het salaris moest zorgen, wist men toch al wel dat de aanvraag behoorlijk moest zijn gemotiveerd om tot een resultaat te komen. Het motief was dan ook "dat het wenselijk zoude zijn dat zowel, op de Hooge als de Lage Zwaluwe, kloppers aanwezig zouden zijn om in geval van brand de ingezetenen door het slaan van de **klop**, hiervan zouden waarschuwen, maar ook tot het groot gerief en gemak strekkende, de ingezetenen van het platteland des 's morgens vroegtijdig zouden worden gewekt". (letterlijke tekst)

Men moet er van uitgaan dat de meeste mensen vroeger niet de beschikking hadden over een wekker, zodat zij, om tijdig op hun werk te zijn - en dat was meestal vroeg - waren aangewezen op de nachtwaker, die hen met de "klop" wekte.

Om tot de aanstelling van een nachtwaker en het vaststellen van de contri-

butie te komen, was het nodig dat de Raad een gehele avond vergaderde. Vastgesteld werd dat de klop of nachtwaker, f 4,00 per week moest verdienen. Om tot die inkomsten te komen werd een lijst samengesteld van de panden die gelegen waren aan de Gaete en Groenendijk. Om tot het salaris van de klop of nachtwaker te komen werd hoofdelijk vastgesteld wat per pand moest worden betaald.

Hierbij werd zelfs rekening gehouden met het feit dat er bewoners waren die minder draagkrachtig waren, zodat de totale opbrengst tenminste f 4,55 moest zijn. Toen men er uit was, werd een verzoek tot aanstelling van klop of nachtwakers gedaan aan Gedeputeerde Staten, die meenden dat er voldoende reden aanwezig was om op het verzoek in te gaan.

Arie Lucas, Breda.

HET OUDE DOKTERSHUIS OP DE OP DE NIEUWLANDSEDIJK

Dit stukje gaat over het huis Nieuwlandsedijk 83, het vroegere doktershuis van Lage Zwaluwe. De laatste huisarts die praktijk hield was dokter Dooremans, die daar in 1959 overleed; nu nog wonen daar zijn weduwe mevr. Dooremans-van Buuren en haar zoon D. Dooremans.

Het huis moet volgens overlevering vóór 1870 een druk bezochte herberg zijn geweest, genaamd "het Veerhuis", waarvan mej. Elizabeth Vermeulen waardin was. Voor het huis was een brede, hardstenen stoep met balie's (hardstenen palen) en een portiek met dubbele deur. De voorkamer was gelagkamer, waar de doorstige kelen werden gelaafd, Boven de deur van de herbergzaal hing een schilderstukje, gemaakt door een amateur, waarop leden van de Zwaluwse sociëteit of rederijderskamer waren afgebeeld.

Een gezelschap Zwaluwse notabelen, gekleed naar de mode van die tijd: fleurig en kleurig met lange goudse pijpen, met op de tafel voor hen grote pullen schuimend bier. Op de achtergrond waren de dienststers te zien in zwarte japon, wit schort en wit mutsje. Hoewel het zoals gezegd door een amateur was geschilderd moeten de personen voor hun dorpsgenoten heel goed herkenbaar zijn geweest.

Overeenkomstig de naam "veerhuis" was hier ook gelegenheid voor de passagiers van de veerboot naar Rotterdam om op het vertrek van de boot te wachten en in de tussentijd nog wat te nuttigen. Die veerboot was toen de schuit van Sjaan ten Haaf (grootvader van Wim ten Haaf) wiens schip aan de Beurs lag afgemeerd.

In het voorjaar kwamen in "het Veerhuis" ook de boeren van Wagenberg en de Hellekant die hun vee dan overbrachten naar de weilanden hier en in de Biesbosch of naar de Rotterdamse veemarkt. In het najaar werd er de Zwaluwse kermis gehouden en fungeerde het "Beursplein" als kermis-

terrein. Er stonden dan kramen met snuisterijen en tenten met allerlei vermakelijkheden en het publiek dat die trokken kwam natuurlijk ook het Veerhuis ten goede.

Het Veerhuis was trouwens ook pension. Op het laatst was er maar één gast: een zekere Robbrecht Korteweg van beroep geneeskundige en chirurgijn. Na het overlijden van mej. Vermeulen in 1870 - zij werd 90 jaar oud - erfde de heer Korteweg het huis en bleef er tot 1874 zijn praktijk uitoefenen. Dat was het begin van een traditie als dokterswoning. In het huis werden ook zijn twee kinderen geboren: Maria (11 december 1871) en Christiaan Jan (13 februari 1874).

Van dokter Korteweg is verder nog bekend dat hij kennelijk een hekel had aan lawaai. Op zijn verzoek werd de Zwaluwse kermis verplaatst naar de Binnen Moerdijk, daar hij het houden hiervan in het dorp met al dat vreemde kermisvolk niet bevorderlijk vond voor het welzijn van de Zwaluwnaren. Maar de eigenlijke oorzaak zal wel zijn geweest dat hij die herrie liever niet voor zijn deur had, en geef hem daar eens ongelijk in!

Na enkele jaren hier zijn geneeskunde te hebben uitgeoefend is hij met zijn gezin naar Westmaas vertrokken. Het doktershuis werd in 1874 verkocht aan de gemeente voor f 4.000,-. De gemeente verhuurde het aan de volgende bewoner met zijn gezin, dokter Götte. Deze was al enige tijd als arts in ons dorp werkzaam en was "in de kost" bij Jacob Keller-Spandonk, Nieuwlandsedijk 55.

Dokter Götte heeft van 1874 tot 1898 hier zijn praktijk uitgeoefend en in het doktershuis aan de Nieuwlandsedijk gewoond. Hij was gehuwd met een dochter van burgemeester van der Stok van de gemeente Nieuwpoort. Zij hadden twee kinderen: Anna en Christiaan (de laatste vooral bekend als Chris van d'n dokter).

Dokter Götte bezocht zijn patiënten in Hooge en Lage Zwaluwe en Moerdijk met paard en koets; Hendrik Schuller zat als koetsier op de bok. De dokter was altijd heel deftig gekleed in zwart jacquet, hoge hoed en met wandelstok zoals dat in die tijd bij de betere standen mode was.

Ook dokter Götte vond dat hij dat aan zijn stand verplicht was. In 1898 nam hij een praktijk in Den Haag over en vertrok.

Zijn opvolger was dokter Jaap Aaltsz, een gewezen scheepsarts bij de marine en ook in Indië geweest. Hij was vrijgezel en woonde met twee van zijn zusters, Marie en Margo, in het doktershuis. Daar deed zich toen een heuse romance voor. Dokter Aaltsz had een koetsier in dienst, Adriaan Sluijters genaamd. Een knappe jongen, waar zus Marie dan ook prompt verliefd op werd. Dikwijls ging zij, als Adriaan in het koetshuis bezig was het rijtuig op te poetsen ook naar dat koetshuis toe om hem gezelschap te houden en Adriaan vond het ook geen probleem om de zus van de dokter en zijn baas het hof te maken. Van het een kwam het ander: eerst een verlo-

ving, daarna trouwden ze en vertrokken ze naar Rotterdam. "Beneden haar stand" mompelden de mensen, maar och, als de liefde in het spel is is er geen houwten aan en zoals méér van zulke verhalen eindigen: zij leefden nog lang en gelukkig.

...Lage Zwaluwe - Dorpstraat...

Na het huwelijk van Marie vertrok ook zus Margo en nam dokter Aaltz personeel aan uit het dorp. Eerst Jaantje Marcus als huishoudster, maar na haar huwelijk met Adriaan Evegaars kwamen de twee nichten Leentje van der Veeke en Leentje Lucas met Leentje Ansems (moeder van Jan de Zeeuw) als werkster voor de buitenboel. Jan de Laat was koetsier en hield ook de tuin bij. Voor de rondgang naar Hooze Zwaluwe en Moerdijk hield dokter Aaltz twee paarden en een tilbury aan. In Lage Zwaluwe reed hij zijn patiënten af op een fiets.

In 1913 kwam dokter Dooremans uit Dordrecht de heer Aaltz assisteren omdat deze het werk in de praktijk wel wat te veel begon te vinden. Na een reisje naar Duitsland met zijn nichtje Emma deed hij zijn praktijk geheel aan dokter Dooremans over en nam zelf een kleine praktijk waar in de gemeente Lochem. Daar overleed hij in 1942, 80 jaar oud.

Dokter Dooremans kocht het huis en bewoonde het tot zijn dood in 1959. Welke Zwaluwnaar herinnert zich deze voortreffelijke arts en mens niet,

die hier gedurende 45 jaren op voorbeeldige wijze zijn praktijk uitoefende! Nu nog doen talloze anecdotes over hem de ronde. Dat hij bepaald niet op geldelijk gewin uit was wist iedereen wel. Zelden stuurde hij rekeningen voor zijn medische behandelingen; volgens zijn opvattingen strookte het niet met het ambt van geneesheer om geld aan te nemen voor de strijd tegen ziekte en dood en voor hulp bij de geboorte van kinderen.

Hoeveel mensen die nu de middelbare leeftijd bereikt hebben zouden niet met zijn hulp ter wereld zijn gebracht zonder dat hiervoor werd betaald? Dat lag niet aan de ouders: wanneer hij volgens zijn aankondiging voor zijn laatste bezoek langs zou komen stonden zij klaar met hun geld, het vaste bedrag van tien gulden. Maar dan kwam hij juis niet meer en liet bewust verstek gaan. Hij wist immers beter dan wie ook dat er in de crisisjaren heel veel mensen werkloos waren en van de "steun" of van een klein loon rond moesten zien te komen en dat dit bedrag - bijna een weekloon - voor velen een uitkomst betekende. Gezinnen met acht of negen kinderen waren daarbij heel gewoon en dan was het een dubbele uitkomst dat de doktershulp gratis was, iets waar de mensen natuurlijk heel dankbaar voor waren.

Ook bij sterfgevallen, als er orde op zaken moest worden gesteld, ging men om de rekening vragen. Zijn steevaste vraag was dan: "Ben je soms van plan om failliet te gaan?" en de rekening kreeg je niet, zodat men dan de notaris in arren moede maar opdracht gaf er voor te zorgen dat de dokter het verschuldigde bedrag kreeg. En natuurlijk, dokter Dooremans was toen ongehuwd en van welgestelde familie, het gelde telde voor hem minder; het gebaar was er echter niet minder mooi om.

Later trouwde dokter Dooremans met de Zwaluwse wijkverpleegster, mej. van Buuren, en ging een gezin vormen.

Hij moest toen wel wat zakelijker worden en ging zijn patiënten een bescheiden rekening sturen. Maar de herinnering blijft aan een dokter die erg meeleeft met zijn mensen en die in moeilijke crisisjaren geen geld wilde nemen omdat hij wist dat dit bij sommigen ten koste zou gaan van het dagelijks brood.

Een herinnering die velen ook nog vers in het geheugen moet liggen stamt uit de oorlogsjaren. Het was 1944, geheel Brabant was al bevrijd, maar wij kregen nog telkens aanvallen met granaten te verduren die vanuit Holland werden afgevuurd en veel ellende aanrichtten.

Op een dag werd dokter Dooremans opgeroepen om naar een patiënte (mevr. van Rijsbergen) in Hooze Zwaluwe te gaan. Er werd weer geschoten en de rit per motorfiets was onverantwoord en levensgevaarlijk maar hij ging, zijn roeping getrouw.

Bij de Hervormde kerk in Lage Zwaluwe werd hij getroffen door granaatsplinters en hij werd zo ernstig gewond dat hij snel naar het ziekenhuis in Breda moest worden vervoerd.

Gelukkig werd hij voor het leven gespaard en kon hij na enige tijd te zijn verpleegd weer naar huis terugkeren. Dr. Dooremans overleed vrij plotse-ling in 1959. Op zijn grafmonument wordt verwezen naar "De barmhartige Samaritaan", en niet ten onrechte. Ook is een straat naar hem genoemd. Zijn weduwe en zijn zoon Dick wonen sindsdien nog steeds in het oude doktershuis.

Zijn opvolger, dokter de Jong, moest de traditie verbreken en heeft een praktijkhuis gekocht aan de Kerkstraat, dat nu nog als zodanig dienst doet. Maar voor de oude Zwaluwnaren blijft het huis Nieuwlandsedijk 83 tegenover de Beurs "het doktershuis".

Mevr. P. van Elzelingen.

Heemkundekring "Willem Snickerieme"

Bestuur:

- W.P.M. van Wezel	voorzitter
- P.J.I. Marijnissen	secretaris
- M.J.A. Baselier	penningmeester
- J. Bos	leden
- P. den Dunnen	
- A.M. Schuurmans	

Sekretariaat:

- P.J.I. Marijnissen
Loonsedijk 27a
4926 RK Lage Zwaluwe
Tel. 01684 - 2409

Vereniging opgericht 10 oktober 1985

Inschrijving Kamer van Koophandel Waalwijk V272.085.

Contributie:

- Volwassen leden: f 25,00 per jaar.
- Overige tot dit gezin behorende leden: f 10,00 per jaar.
- 65-Plussers: f 10,00 per jaar.
- Leden, jonger dan 18 jaar en waarvan de ouders geen lid zijn: 15,00 per jaar.

Postbank: 52 54 620

Bank: 12.67.13.229 (Rabobank Lage Zwaluwe, het gironummer van deze bank is 11 02 063).